

ГЕОГРАФІЧНІ НАУКИ

УДК 379.851

ПІДХОДИ ДО АКТИВІЗАЦІЇ РОЗВИТКУ СПОРТИВНО-ОЗДОРОВЧОГО ТУРИЗМУ В ЖИТОМИРСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Шверненко І.В., Розметова О.Г.

Національний університет харчових технологій

Досліджено сучасні тенденції розвитку спортивно-оздоровчого туризму в Житомирській області. Представлено SWOT-аналіз розвитку туристичного комплексу області та визначено основні причини, що гальмують розвиток спортивно-оздоровчого туризму на Житомирщині. Надано пропозиції щодо активізації розвитку спортивно-оздоровчого туризму в області.

Ключові слова: спортивно-оздоровчий туризм, SWOT-аналіз, туристична діяльність, Житомирська область.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день в Україні відбуваються складні процеси реформування з метою активного включення у світові глобалізаційні процеси. Особливої актуальності набуває питання подальшого розвитку окремих територій країни в рамках загальнодержавної програми автономності розвитку регіонів. Питанням виживання стає ґрунтовний аналіз усіх потенційних можливостей конкретних територій та максимальне використання цього потенціалу для соціально-економічного розвитку. Пошук шляхів виходу на міжнародний рівень, позиціонування власних ринків виробництва товарів та послуг. Невичерпним джерелом активізації розвитку регіонів та поповнення місцевих бюджетів в багатьох країнах світу став туризм. Не є виключенням і Україна, яка славиться своїми неймовірними туристично-рекреаційними ресурсами, унікальністю окремих територій, значним невикористаним потенціалом.

Ефективний розвиток туристичної сфери дає можливість поліпшити соціально-економічний стан територій, на яких відсутнє, або недостатньо розвинуте виробництво товарів розширеного попиту. Унікальність та різноманітність туристично-рекреаційних ресурсів окремих областей України дає можливість індивідуально підібрати окремі види туризму для кожної території, спланувати та забезпечити подальший розвиток цих видів туризму на регіональному рівні. Перспективність розвитку туристичного бізнесу обумовлена також тісним його зв'язком з багатьма сукупними сферами та галузями, результати виробництва яких є супутніми товарами та послугами в туризмі. І особливого значення набуває зростання соціального рівня населення територій завдяки створенню додаткових робочих місць, розширення можливостей для малого бізнесу, для міжнародної співпраці та ін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання регіональних аспектів розвитку туризму присвячені праці багатьох вітчизняних і зарубіжних учених, таких як: О. Любіцева, В. Квартальнов, М. Мальська, В. Мацола, В. Кифяк, В. Азар, В. Куценко, М. Борушок, О. Мілашевська, Л. Гринів, Б. Данилишин, О. Мордвінов, В. Козирев, М. Долішній, А. Чечель, І. Зорін, В. Кравців,

А. Мельник, П. Гудзь, М. Рутинський, В. Федорченко, С. Харічков, В. Цибух, О. Шапгала та інші.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Значний потенціал спортивно-оздоровчого туризму на Житомирщині недооцінено та недостатньо вивчено. Житомирщина має гідно представляти потенціал спортивно-оздоровчого туризму, як важливу складову розвитку туризму в області. Світова практика доводить, що подібний вид туризму здатен задовольнити певні фізичні, культурні потреби людини. Розвиток туристичної сфери в сегменті спортивно-оздоровчого туризму здатен поповнювати регіональний бюджет Житомирщини.

Мета статті. Головною метою даного дослідження є дослідити сучасний стан розвитку спортивно-оздоровчого туризму на Житомирщині, провести SWOT-аналіз туристичного комплексу Житомирської області, визначити основні перешкоди та розробити пропозиції щодо активізації розвитку спортивно-оздоровчого туризму на Житомирщині.

Виклад основного матеріалу. Сучасний стан внутрішнього і міжнародного туризму в Україні варто розглядати крізь призму природних та людських факторів. Не викликає сумнівів багатий природний та культурний потенціал України, що зумовлений особливостями її географічного положення, сприятливим кліматом та багатством історико-культурної спадщини [1].

Але серед найгостріших проблем повноцінної інтеграції України у світовий туристичний простір домінує єдина – низький рівень туристичного сервісу [3]. Причина проста: і у фахівців туристичної галузі, і у населення в цілому не сформована правильна громадянська позиція.

Україна має необмежені природні, історичні та економічні передумови для розвитку туристичної галузі. Разом з тим, незважаючи на те, що роль туризму в цивілізованому світі сьогодні зростає, йому й досі в нашій країні не вистачає належної державної підтримки, на яку він заслуговує. Внаслідок цього, туризм не знаходить гідного місця в стратегічних планах національно-економічного розвитку України і Житомирщини зокрема.

Про низький рівень розвитку туристичної сфери в Житомирській області свідчить той факт,

що питома вага туристсько-екскурсійних послуг у структурі платних послуг за останні роки складає лише 0,3% від загального обсягу та займає передостаннє місце. Найближчі до них послуги з утримання дітей в дошкільних закладах (0,7%), охорони здоров'я (0,8%), послуги культури (0,8%), санаторно-курортні й оздоровчі (1,0%). Фактично не надаються послуги фізичної культури і спорту. Аналіз туристсько-рекреаційних ресурсів Житомирщини свідчить про те, що на сучасному етапі вони використовуються вкрай незадовільно і не сприяють національно-культурному відродженню України [3]. Швидкому розвитку туризму в значній мірі перешкоджає:

- відсутність достатньої матеріально-технічної бази для прийому та обслуговування туристів (готельно-ресторанне господарство не має достатньої потужності і не забезпечене сучасним обладнанням);

- недостатній благоустрій існуючих транспортних комунікацій (як у самих туристських районах, так і на під'їзних шляхах до них);

- занедбаний стан багатьох історичних пам'яток та архітектурних об'єктів;

- відсутність кваліфікованих спеціалістів з туристичного бізнесу тощо.

Не зважаючи на потужний потенціал, Житомирщина не посіла належне місце в рейтингу областей за розвитком туризму. Дослідження наявних проблем і перспектив регіону дало можливість провести SWOT-аналіз розвитку туристичного комплексу Житомирської області.

Існує велика кількість значних перешкод, які заважають розвитку спортивно-оздоровчого туризму в Житомирській області і відлякують по-

тенційних клієнтів, які хотіли б приїхати у цей регіон [2]. Окремі з цих перешкод характерні для України в цілому, інші стосуються тільки даного регіону. Зокрема, виявлено наступні проблеми:

1. Відсутність ефективної політики в сфері туризму на національному та місцевому рівнях.

2. Відсутність результативної роботи над формуванням іміджу України у цілому та Житомирського регіону, як туристичної дестинації, зокрема.

3. Відсутність ефективної системи просування національного туристичного продукту на міжнародному рівні, неефективність використання інструментів маркетингу.

4. Низький рівень транспортного забезпечення, що є необхідною складовою туристичної послуги (трансфер).

5. Процедурна складність та низький рівень організації проходження кордону, що призводить до значних втрат часу туристами.

6. Непривабливий інвестиційний клімат в Україні в цілому та у Житомирській області, зокрема (високий рівень податків і місцевих зборів, високі відсоткові ставки, проблеми, пов'язані з придбанням та орендою земельних ділянок, відсутність, або низький рівень фінансування інноваційних проектів на регіональному рівні).

7. Низький рівень сервісного обслуговування в закладах індустрії гостинності.

8. Низький рівень кваліфікації обслуговуючого персоналу та топ-менеджменту.

9. Відсутність ефективного механізму державно-приватного співробітництва.

Поряд з цим нерозв'язаною залишається група проблем інвестиційного, інноваційного й інформаційно-промоційного характеру, що стримують пе-

Таблиця 1

SWOT-аналіз розвитку туристичного комплексу Житомирської області

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ol style="list-style-type: none"> 1. Прикордонне розташування 2. Розташування на території Критського транспортного коридору та міжнародних магістралей, які поєднують Західну Європу із Східною 3. Залізничне сполучення з Києвом, Львовом, Ужгородом, Харковом, Одесою, Сімферополем, Мінськом, Москвою та Санкт-Петербургом 4. Наявність сировинних ресурсів для виробництва супутніх товарів 5. Велика лісистість та значні обсяги лісових ресурсів 6. Наявність природно-заповідного фонду, зокрема заповідників, заказників 7. Порівняно низька забрудненість території токсичними відходами 8. Наявність міжнародних транспортних коридорів 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Нерозвиненість інфраструктури на основних автомагістралях області (готельно-ресторанний та авторемонтний сервіс) 2. Низька якість сервісного обслуговування 3. Значна частина автошляхів потребує реконструкції і ремонту та не відповідає євростандартам 4. Не повністю використані можливості міжнародної співпраці області, її районів і міст 5. Низька диверсифікація підприємств туристичної галузі 6. Низька інноваційна активність 7. Недостатня кількість кваліфікованих працівників 8. Несприятливі наслідки аварії на ЧАЕС
Сприятливі можливості	Можливі загрози
<ol style="list-style-type: none"> 1. Розвиток транспортної та прикордонної інфраструктури 2. Розвиток міжнародної співпраці в економічній та культурній сферах 3. Створення інституційних умов для розвитку територій і територіальних громад 4. Приєднання області до Єврорегіону «Дніпро» 5. Розвиток фінансової інфраструктури та інфраструктури підтримки туризму 6. Розширення мережі природно-заповідного фонду 7. Реалізація інвестиційних проектів на умовах співфінансування із державного бюджету 8. Реалізація Закону України «Про стимулювання розвитку регіонів» та державної стратегії регіонального розвитку 9. Розвиток міжнародних контактів академічних та науково-дослідних установ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Послаблення уваги центральних органів виконавчої влади до реалізації державної стратегії регіонального розвитку 2. Неєфективні процеси реформування економіки 3. Посилення централізації органів державної влади 4. Нестабільна економічна і політична ситуація в Україні 5. Погіршення умов фінансування і кредитування 6. Подальше погіршення стану інфраструктури 7. Зменшення інвестицій в екологію та охорону навколишнього природного середовища 8. Відтік активних кадрів у зв'язку з попитом нових «центрів тяжіння» кваліфікованої робочої сили

рехід туристичного комплексу регіону до гнучкої ринкової моделі функціонування й самоорганізації на засадах синергетичної взаємодії між усіма елементами його сервісної інфраструктури.

Активізація розвитку спортивно-оздоровчого туризму, як одного з найбільш перспективних видів туризму для Житомирської області, з урахуванням її ресурсів та невикористаного потенціалу, потребує певних матеріальних витрат, зокрема: витрати, пов'язані з відновленням та приведенням у відповідність до міжнародних стандартів туристичних об'єктів; витрати, пов'язані зі вдосконалення транспортної системи, ремонтом доріг, модернізацією та побудовою закладів розміщення різних типів, закладів ресторанного господарства, закладів, що забезпечують побутове обслуговування та дозвілля туристів; витрати на підготовку, перепідготовку фахівців з туристичного бізнесу та супутніх сфер обслуговування; витрати на поінформовування потенційних споживачів туристичних послуг, на рекламні заходи; витрати на маркетингові дослідження, пов'язані з виявленням найбільш привабливих туристичних об'єктів та пошуку нових сегментів споживачів.

Фінансування даних витрат не можливо забезпечити односторонньо, тобто лише через інвестування, або через державне фінансування. Найбільш дієвими на сьогоднішній день є механізми державно-приватного партнерства. В даному питанні вкрай необхідна підтримка державних органів, місцевих адміністрацій наданні податкових пільг, в залученні вітчизняних та іноземних інвесторів, організації спецфондів для підтримки розвитку туризму та ін.). В свою чергу, розвиток туристичного ринку сприятиме здоровій конкурентній боротьбі між суб'єктами туристичної діяльності та суміж-

них галузей і відповідно підвищенню якості послуг, товарів, гнучкої цінової політики.

Висновки і пропозиції. Аналіз основних сучасного стану туристичного комплексу Житомирщини дає можливість зробити висновки про перспективність розвитку спортивно-оздоровчого туризму в регіоні при умові забезпечення трьох ключових аспектів: інновації, інвестиції та ефективні інформаційні комунікації. Реалізація інвестиційних проектів та активізація внутрішнього інвестиційного капіталу – неможливі без залучення зовнішніх інвестиційних потоків. Формування конкурентоспроможного на міжнародному ринку туристичного сектору регіону вкрай потребує запозичення туристичних інновацій та переходу на міжнародні стандарти в індустрії гостинності. Також, без ефективних маркетингових заходів з позиціонування регіону, як туристичної атракції та вигідного бізнес середовища, буде проблематичною його інтеграція у глобальний ринок туристичних послуг.

Розроблено пропозиції щодо активізації розвитку спортивно-оздоровчого туризму на Житомирщині: розробка інноваційних спортивно-оздоровчих турів та покращення вже існуючих; залучення інвестицій у розвиток туристичного комплексу Житомирщини; покращення інфраструктурного забезпечення регіону для потреб спортивно-оздоровчого туризму; залучення до спортивно-оздоровчих турів вікової категорії 25-50 років; залучення інноваційних методів рекламного забезпечення для популяризації спортивно-оздоровчого туризму в області; залучення міжнародних туристів; створення електронної карти з дестинаціями для спортивно-оздоровчого туризму та зазначеними об'єктами інфраструктури.

Список літератури:

1. Бречкевич О.О., Шиманська В.В. Міжнародний туризм як засіб інтеграції України у Європейський та світовий простір // Актуальні проблеми, сучасний стан та перспективи розвитку індустрії туризму в Україні та Польщі: Матеріали четвертої міжнародної науково-практичної конференції / За ред. Саух І.В. – Житомир: Вид-во ЖФ КІВІТ, 2010 р. – 256 с. – С. 33-34.
2. Шиманська В.В. Економіка. Управління. Інновації. – 2011. – № 1(5). – С. 124.
3. Шиманська В.В. SWOT-аналіз туристичного комплексу Житомирщини // Актуальні проблеми, сучасний стан та перспективи розвитку індустрії туризму в Україні та Польщі: Матеріали четвертої міжнародної науково-практичної конференції / За ред. Саух І.В. – Житомир: Вид-во ЖФ КІВІТ, 2010 р. – 256 с. – С. 140.

Шверненко І.В., Розметова Е.Г.

Национальный университет пищевых технологий

ПОДХОДЫ К АКТИВИЗАЦИИ РАЗВИТИЯ СПОРТИВНО-ОЗДОРОВИТЕЛЬНОГО ТУРИЗМА В ЖИТОМИРСКОЙ ОБЛАСТИ

Аннотация

Исследованы современные тенденции развития спортивно-оздоровительного туризма в Житомирской области. Представлен SWOT-анализ развития туристического комплекса области и определены основные причины, которые мешают развитию спортивно-оздоровительного туризма на Житомирщине. Даны предложения по активизации развития спортивно-оздоровительного туризма в области.

Ключевые слова: спортивно-оздоровительный туризм, SWOT-анализ, туристическая деятельность, Житомирская область.

Shvernenko I.V., Rozmetova E.H.

National University of Food Technologies

APPROACHES TO ACTIVATION OF SPORT AND HEALTH TOURISM DEVELOPMENT IN ZHYTOMYR REGION

Summary

Modern tendencies of sports and health tourism development in Zhytomyr region are investigated. The SWOT analysis of the characteristics of the tourist complex of the region was developed and the main reasons that hinder the development of sports and health tourism in Zhytomyr region are determined. The proposals on development of sports and health tourism of the region are given.

Keywords: sports and health tourism, SWOT-analysis, tourism activity, Zhitomir region.